

Список використаних джерел

1. Кримінальний кодекс України від 05.04.2001 р. № 2341-III. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2341-14>.
2. Supreme Court of Ukraine. Актуальні питання кримінального права та процесу: законодавчі зміни до КК та КПК України, воєнні та військові злочини. Прес-центр Верховного Суду України. 23 жовтня 2023. URL: <https://supreme.court.gov.ua/supreme/pres-centr/news/1497055>.
3. Новгородська Д. Д., Любавіна В. П. Актуальні проблеми кваліфікації воєнних злочинів в Україні. Молодий вчений. 2024. № 7 (131). С. 177–180. URL: <https://doi.org/10.32839/2304-5809/2024-7-131-26>.
4. Яценко А. М., Павликівський В. В. Кримінальна відповідальність за різні прояви колабораціонізму: проблеми правозастосування. Вісник Кримінологічної асоціації України. 2023. Т. 29, № 2. С. 31–50. URL: <https://doi.org/10.32631/vca.2023.2.02>.

Ющук Микола Федорович

курсант Національної академії
внутрішніх справ

Науковий керівник:

Симоненко Наталія Олександрівна,

доцент кафедри кримінального права
Національної академії внутрішніх справ,
кандидат юридичних наук, доцент

ОСОБЛИВОСТІ КРИМІНАЛЬНО-ПРАВОВОЇ ХАРАКТЕРИСТИКИ МАРОДЕРСТВА В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ

Актуальність притягнення до кримінальної відповідальності за мародерство в умовах воєнного стану зумовлена різким ускладненням внутрішньої безпекової ситуації, зростанням кількості кримінальних правопорушень проти власності та посиленням соціальної напруги в період збройної агресії російської федерації проти України. За таких обставин мародерство набуває особливо небезпечних форм: від викрадення майна військових які були взяті в полон, до розкрадання майна військового, гуманітарного чи іншого критичного призначення. Наукове дослідження цієї норми має важливе значення для вдосконалення правозастосовної практики, забезпечення ефективної протидії таким правопорушенням, чіткого відмежування мародерства від суміжних складів кримінальних правопорушень, а також встановлення справедливого покарання для осіб, дії яких підривають громадську безпеку, правопорядок і довіру суспільства в умовах воєнного стану.

Мародерство, за законодавством України про кримінальну відповідальність, є тяжким злочином, що посягає на власність,

громадську безпеку та моральні засади суспільства, особливо в умовах воєнного стану. Кримінальна протиправність і караність мародерства визначені у ст. 432 Кримінального кодексу України [1]. Це злочин проти суспільства, внутрішньої стабільності та порядку, які забезпечуються державою навіть у надзвичайних умовах, спричинених збройною агресією та воєнними діями. Особа, що вчиняє мародерство, діючи умисно й використовуючи ситуацію збройного конфлікту чи загальної небезпеки, порушує єдність та моральні принципи суспільства, спричиняючи шкоду (або створюючи реальну можливість її заподіяння) у сфері захисту прав власності та забезпечення громадської безпеки. Такі дії підривають довіру до держави, ускладнюють функціонування органів влади та посилюють соціальну напругу в умовах, коли суспільство найбільше потребує підтримки.

Як відомо, кримінальні правопорушення, спрямовані на заволодіння чужим майном фізичними особами, які не є військовослужбовцями, кваліфікуються за статтями: Крадіжка (ст. 185 КК України), Грабіж (ст. 186 КК України), Розбій (ст. 187 КК України), Вимагання (ст. 189 КК України), Привласнення, розтрата майна або заподіяння ним шляхом зловживання службовим становищем (ст. 191 КК України) [1]. У сучасному суспільстві існує бачення, що всі кримінальні правопорушення проти власності, які скоєні в умовах воєнного часу, необхідно кваліфікувати як мародерство. Однак особи, які вчинили правопорушення, що передбачені зазначеними статтями, не підпадають під кваліфікацію відповідно до статті 432 Кримінального кодексу України, а саме «Мародерство», оскільки ці дії вчиняються загальним суб'єктом, і не на полі бою. Визначення відмежувальних ознак суміжних посягань дає змогу зрозуміти відмінності між схожими кримінальними правопорушеннями, якщо відповідальність за їх вчинення передбачається статтями, розміщеними у різних розділах Особливої частини КК України [2, с. 4].

Відповідно до ст. 432 КК України, кримінально-правова характеристика мародерства, охоплює сукупність об'єктивних і суб'єктивних ознак, що визначають суспільну небезпеку цього діяння. Основним безпосереднім об'єктом злочину виступають суспільні відносини, спрямовані на дотримання звичаїв та правил ведення війни, а також підтримання бойової дисципліни у Збройних Силах та інших військових формуваннях. Додатковим необхідним безпосереднім об'єктом є суспільні відносини власності. Предметом мародерства є речі, що перебувають при вбитих чи поранених, які належать їм на праві власності, за винятком зброї, боєприпасів, вибухових речовин, документів та іншого майна, призначеного для ведення військових дій. Об'єктивна сторона злочину проявляється у діянні, що полягає у викраденні речей, як у таємний, так і у відкритий спосіб, що призводить до суспільно небезпечних наслідків у вигляді незаконного заволодіння майном. Мародерство вчиняється на полі бою або в зоні бойових дій, і злочин вважається закінченим з моменту настання

фактичної можливості розпорядження викраденими речами. Суб'єктом злочину може бути тільки військовослужбовець. Суб'єктивна сторона характеризується прямим умислом та корисливим мотивом, що виражається у свідомому заволодінні чужим майном у умовах воєнного конфлікту.

Питання мародерства не оминуло і міжнародне гуманітарне право. Так відповідно до ст. 8 Римського статуту Міжнародного кримінального суду під воєнним злочином розуміється незаконне, беззмістовне і великомасштабне знищення і привласнення майна, яке не викликане військовою необхідністю. Притягнення осіб до кримінальної відповідальності на міжнародному рівні відбувається через Міжнародний кримінальний суд [3].

Міжнародний кримінальний суд може призначати строки позбавлення волі залежно від тяжкості майнового злочину, а також визначати розмір та зобов'язувати відшкодувати шкоду потерпілим від злочинів. Однак, чи має значення для України згаданий вище документ у контексті притягнення до відповідальності російських військовослужбовців, які покинули територію України? Треба зазначити, що до цього часу ні російська федерація, ні Україна не є країнами-членами Міжнародного кримінального суду. Україна підписала Римський статут ще 20 січня 2000 року, але так і не ратифікувала його, хоча після угоди про Асоціацію з ЄС у 2014 році ратифікація цього документу є одним із прямих міжнародних зобов'язань України. Тобто, реальне притягнення російських військовослужбовців до відповідальності навіть після ухвалення рішення Міжнародним кримінальним судом можливе лише після переходу їх на територію однієї з 123 країн, які ратифікували Римський статут [4, с. 7].

Отже, мародерство є злочином особливої суспільної небезпеки, дослідження кримінально-правових аспектів якого в умовах воєнного стану дозволяє виділити його серйозний вплив на безпеку держави, стабільність соціальних відносин та моральні засади суспільства. З огляду на специфіку вчинення цього правопорушення, що проявляється у свідомому заволодінні майном в умовах бойових дій, мародерство не лише порушує права власності, а й підриває довіру громадян до державних інститутів, ускладнює забезпечення правопорядку та створює додаткові загрози для функціонування суспільних структур в надзвичайних умовах. Аналіз правозастосовної практики демонструє необхідність чіткого розмежування мародерства від інших кримінальних правопорушень проти власності, врахування його специфічних ознак та контексту воєнного стану. Посилена кримінальна відповідальність за такі дії є виправданою і відповідає завданню захисту громадської безпеки, гуманітарних ресурсів та особливо вразливих категорій населення. Таким чином, поглиблене наукове вивчення правової природи мародерства та практичних аспектів його кваліфікації має стратегічне значення для вдосконалення

законодавства, підвищення ефективності протидії цьому явищу та забезпечення справедливого та пропорційного покарання осіб, що вчиняють кримінальні правопорушення в умовах підвищеної загрози для держави і суспільства.

Список використаних джерел

1. Кримінальний кодекс України від 05.04.2001 р. № 2341-III. Відомості Верховної Ради України. 2001. № 25–26. Ст. 131. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2341-14#Text>.

2. Крижановський А., Обрембальський С. Мародерство як різновид кримінальних правопорушень проти власності: Особливості його вчинення умовах воєнного стану. 2023. С. 4–5. URL: <https://science.lpnu.ua/sites/default/files/journal-paper/2023/nov/32104/30.pdf>.

3. Rome Statute of the International Criminal Court. URL: <https://www.icc-cpi.int/sites/default/files/2024-05/Rome-Statute-eng.pdf>

4. Предместніков О. Г., Назаренко П. Г., Першина К. В. Кримінальна відповідальність за мародерство в умовах воєнного часу (українські реалії). Академічні візії. Вип. 20, 2023. Секція «Право». DOI: 10.5281/zenodo.8002682.

Ясінський Вадим Олександрович,

ад'юнкт Національної академії

внутрішніх справ

УЧАСТЬ СЛУЖБОВИХ ОСІБ У НАРКОЗЛОЧИННОСТІ: ВИКЛИКИ ПРОТИДІЇ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ

У сучасних умовах воєнного стану в Україні питання протидії наркозлочинності є особливо гострим. Внаслідок дестабілізації окремих територій, зростання рівня тіньової економіки, послаблення контролю на кордонах, переміщення великої кількості осіб та перенавантаження правоохоронної системи формуються сприятливі умови для поширення незаконного обігу наркотичних засобів. Додаткову небезпеку становить участь службових осіб у такій діяльності, оскільки вони мають владні повноваження, доступ до інформації та можливість впливати на хід оперативно-розшукових заходів і в цілому кримінального провадження. Аналіз цих викликів є критично важливим для розбудови ефективної системи протидії незаконному обігу наркотиків під час воєнного стану.

Службові особи, причетні до наркозлочинності, створюють умови для функціонування стабільних кримінальних схем, отримують неправомірну вигоду за невтручання або сприяння незаконному обігу наркотичних засобів, а в окремих випадках – беруть безпосередню участь у їх виробництві або збуті.

У воєнний період такі дії загрожують національній безпеці, підривають довіру до державних інституцій та створюють корупційні передумови для функціонування організованої злочинності. Саме тому